

INTERNATIONAL

JOURNAL of HUMAN STUDIES

ULUSLARARASI İNSAN ÇALIŞMALARI DERGİSİ

ISSN: 2636-8641

Cilt/VOLUME 6 Sayı/ISSUE 11 Yıl/YEAR: 2023 Alındı/RECEIVED: 23-12-2022 – Kabul/ACCEPTED: 23-04-2023

Gönüllü Çocuksuzluğa İlişkin Tutumların Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Genel Muhafazakarlık ve Sosyal Onay İhtiyacı ile İlişkisi

The Relationship of Attitudes Towards Voluntary Childlessness with Ambivalent Sexism, General Conservatism, and the Need for Social Approval

Dilan YAR¹ | Sinem ULAŞ² | Mualla YILMAZ³

Abstract

This research was conducted as a descriptive study to determine the relationship between attitudes towards voluntary childlessness and ambivalent sexism, general conservatism, social approval and demographic characteristics. The research data were collected online via various social media channels by creating a link containing the scale form on Google Forms. The sample of the study consisted of a total of 410 participants, 216 women and 194 men. The

Öz

Bu araştırma gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumların çelişik duygulu cinsiyetçilik, genel muhafazakarlık, sosyal onay ve demografik özellikler ile ilişkisinin belirlenmesi amacı ile tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma verileri Google Formlar üzerinden, ölçek formunu içeren link oluşturularak çeşitli sosyal medya kanalları aracılığıyla çevrim içi olarak toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini 216 kadın ve 194 erkek olmak üzere 410 kişi

¹Dilan YAR, Doktora Öğrencisi, Mersin Üniversitesi, Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları, dilan.yar@hotmail.com, Orcid: 000-0001-7371-511X

²Sinem ULAŞ, Uzman Psikolog, Sağlık Bakanlığı, sinem.ulass@outlook.com, Orcid: 0000-0001-7248-4305

³Mualla YILMAZ, Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, mualley69@mersin.edu.tr, Orcid: 0000-0003-2685-4306

research data were collected using the demographic information form prepared by the researchers, The Ambivalent Sexism Inventory, The General Conservatism Scale, The Need For Social Approval Scale, and The Attitude Towards Voluntary Childlessness Scale. The data obtained were evaluated using descriptive statistics, independent t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), correlation and regression analysis. As a result of the analysis, it was found that there was a significant difference between attitudes towards voluntary childlessness according to gender, age, marital status, educational status, income status, having children and number of children. The study revealed that general conservatism, hostile and benevolent sexism affect attitudes towards people who choose voluntary childlessness, but the need for social approval does not affect attitudes towards voluntary childlessness. As the general conservatism, hostile and benevolent sexism scores increase, negative attitudes towards voluntary childlessness increase. It is thought that the results of the research will form a framework for understanding the issue of voluntary childlessness, which is newly studied in our country.

Keywords: Voluntary Childlessness, Hostile Sexism, Benevolent Sexism, Conservatism, Social Consent

oluşturmuştur. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan demografik bilgi formu, Çelişik Duygulu Cinsiyet Ölçeği, Genel Muhafazakarlık Ölçeği, Sosyal Onay İhtiyacı Ölçeği ve Gönüllü Çocuksuzluğa Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler tanımlayıcı istatistikler, bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon ve regresyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Yapılan analiz neticesinde cinsiyet, yaş, medeni durum, öğrenim durumu, gelir durumu, çocuk sahibi olma durumu ve çocuk sayısına göre gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumlar arasında anlamlı fark olduğu bulgulanmıştır. Araştırmada genel muhafazakarlık, düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğin gönüllü çocuksuzluğu seçen kişilere yönelik tutumları etkilediği ancak sosyal onay ihtiyacının gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumları etkilemediği ortaya çıkmıştır. Genel muhafazakarlık, düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik puanları arttıkça gönüllü çocuksuzluğa yönelik olumsuz tutumlar artmaktadır. Araştırma sonuçlarının ülkemizde yeni çalışılan gönüllü çocuksuzluk konusunu anlamaya yönelik bir çerçeve oluşturacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Gönüllü Çocuksuzluk, Düşmanca Cinsiyetçilik, Korumacı Cinsiyetçilik, Muhafazakarlık, Sosyal Onay

Giriş

Aile toplumun temelini oluşturmaktadır. Toplumun çekirdeğini oluşturması bakımından aile kavramı yüceltilmekte, çocuk aileyi tamamlayan en önemli parça olarak görülmektedir. Tüm milletler aile kavramı temelinde inşa edildiğinden (Yuval-Davis, 2010) bir çiftin çocuk sahibi olmaması toplum

açısından anormal olarak algılanmakta, çocuk anne ve babanın ortak bakımına muhtaç olduğundan çifti birbirine bağlamakta, ilişkilerini güçlendirmektedir (Campbell, 1985).

Ülkemizde ve dünyada doğum oranları giderek düşmektedir. TÜİK verileri incelendiğinde ülkemizde 2001 yılında 2,38 çocuk olan toplam doğurganlık hızının 2020 yılında 1,76 çocuğa düştüğü görülmektedir. Bu oranlar doğurganlığın nüfusu yenileme düzeyi olan 2,10'un altında kaldığını göstermektedir (TÜİK,2021).

Bir bireyin koşullara bağlı olmaksızın kendi tercihiyle çocuk sahibi olmaması gönüllü çocuksuzluk olarak tanımlanmaktadır (Veevers, 1979). Kelly (2009), gönüllü çocuksuzluğun kişinin özgür seçimlerinden kaynaklandığına dikkat çekmektedir. Evliliğin temel amacı çocuk sahibi olmak olduğundan çocuksuzluğu tercih eden çiftler tercihleriyle ilgili sorgulanırken çocuk sahibi bireyler toplum normlarına uygun davrandıklarından bu sorgulamalara maruz kalmamaktadır (Badinter, 2011).Modern hayat, annelik kavramının yeni ve farklı anlamlar kazanmasını sağlasa da kadınlar kategorize edilmeye devam edilmekte, anneliği tercih etmeyen kadınların baskıya maruz kaldığı görülmektedir (Sever, 2015). Anneliğin kutsal ve içgüdüsel olarak algılanması modern toplumda da kadın kimliğinin annelik ve çocuk sahibi olmakla ilişkilendirilmesine neden olmaktadır. Anne olmayı tercih eden kadınlar toplum tarafından fedakar, kutsal, kabul edilir, nazik, sıcak, özenli, dikkatli, algılanırken gönüllü çocuksuzluğu tercih eden kadınlar bencil, değersiz, marjinal şeklinde tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda kadınların kendi isteklerinden feragat ederek annelik yaşamaları beklenmektedir (Verniers, 2020).

Gönüllü çocuksuz olmayı tercih ettiği için olumsuz şekilde etiketlenenlerin yalnızca kadınlar olmadığı, erkeklerin de olumsuz değerlendirildikleri görülmektedir (LaMastro, 2001). Rijken ve Merz (2014) erkeklerin çocuk sahibi olmamayı tercih ettikleri durumda kadın bireylere kıyasla daha olumsuz algılandığını bulgulamışlardır. Özverili maskülenite ideal olarak görüldüğünden erkek bireylerin kimliği de babalıkları ve aile kurmaları üzerinden temellendirilmektedir (Daniels ve Chadwick, 2018). Çocuk sahibi olmak bir norm olarak kabul edilmekte gönüllü çocuksuz bireyler ise normdan sapan, duygusal sorunlara sahip, soğuk, materyalist, bencil kimseler olarak algılanmaktadır (Çopur ve Koropecjy-Cox, 2010; Blackstone ve Stewart, 2012; Koropecjy-Cox vd., 2018; Sever, 2015; Bays, 2017).

Gönüllü çocuksuz bireylerin hayatlarından tam anlamıyla memnun olmadıkları düşünülmekte (Vinson, Mollen ve Smith, 2010),çocuk sahibi olmayan bireylerin psikolojik olarak tatmin olmadıklarına dair kabuller bulunmaktadır. Öyle ki gönüllü çocuksuz bireyler ihmalkar ebeveynlerden daha olumsuz şekilde algılanmaktadır (Ashburn-Nardo, 2017).Yapılan bir çalışmada evli ve yaşlı bireylerin gönüllü çocuksuzluğa yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduğu bulgulanmıştır (Maftai, Holman ve Marchiş, 2021). Evli erkek ve kadın bireylerinse aile ile ilgili sorumlulukları daha çok üstlenebilecek kişiler olarak algılandığı görülmektedir (Bahtiyar-Saygan ve Sakallı-Uğurlu, 2019).

Aile, eğitim, din gibi toplumsal kurumlara saygı duyulması gerekliliğini benimseyen ve bu kurumlarda değişiklik veya yenilik yapılmasının deformasyona neden olabileceğine dair duyulan kaygıyı vurgulayan doktrin muhafazakarlık olarak adlandırılmaktadır. Muhafazakarlığın aynı zamanda korumak, muhafaza etmek gibi anlamları da bulunmaktadır (Minogue, 1967). Muhafazakar doktrin

birey yerine toplumu, akıl yerine dini, özgürlük yerine ahlakı ve modernlik yerine gelenekleri öne çıkartmakta, geleneksel kurumların sorgulanmaması gerektiğini belirtmekte, özgürlüğün toplum içinde aranmasına dikkat çekerek aile, din, gelenek ve cemaat ilişkilerinin bireyi özgür kılacağını vurgulamaktadır (Duman, 2012). Toplumun yapı taşının aile olduğunu katı bir şekilde vurgulayan muhafazakar düşünce birey yerine aileyi öncelemektedir (Özipek, 2000). Muhafazakar ideolojiye göre aile kurumunun yapısına ve işlevine zarar verecek ve onu değiştirecek herhangi bir müdahale toplum üzerinde yıkıcı etkiler meydana getirerek toplumun sonunu getirebilmektedir (Duman,2012). Tüm bunlar düşünüldüğünde gelenekçi toplumun yapı taşlarından olan aile kurumunun muhafazakar ideoloji için vazgeçilmez bir unsur olduğu açıkça görülmektedir. Nitekim muhafazakar ideoloji aile kurumunun varlığını devam ettirebilmesi için ailenin otoritesinin korunması gerektiğinden kadın ve erkek bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranmaları gerektiğini ısrarla vurgulamaktadır (Özipek, 2000). Muhafazakarlık ve dindarlığında gönüllü çocuksuzlukla ilişkili olduğu görülmektedir. Dini inancı daha az olan bireylerin gönüllü çocuksuz olma oranlarının dini inancı yüksek bireylere göre daha yüksek olduğu bulgulanmıştır (Avison ve Furnham, 2015; Peri-Rotem, 2016; Götmark ve Andersson, 2020; Uecker vd., 2022). Yine muhafazakarlık seviyesi yüksek, eğitim seviyesi düşük, yaşlı ve erkek bireylerin gönüllü çocuksuzlara yönelik daha fazla olumsuz tutum geliştirdiği görülmektedir (Koropecykj-Cox ve Pendell, 2007).

Cinsiyetçilik bir bireyin cinsiyeti nedeniyle önyargı ve ayrımcılığa maruz bırakılması olarak tanımlanmış olmakla birlikte genel olarak kadına yönelik olumsuz tutum ve davranışları ifade etmektedir. Bununla birlikte cinsiyetçiliğin olumlu tutum ve davranışları da içerebildiğini belirten Glick ve Fiske (1996) cinsiyetçiliğin düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik olmak üzere 2 boyuttan oluşan bir kavram olduğunu ifade etmektedir. Düşmanca cinsiyetçilik geleneksel cinsiyet rolleri aracılığıyla erkek bireylerin kadınlardan güçlü olduğuna vurgu yaparak kadınlara küçültücü özellikler atfetmektedir. Düşmanca cinsiyetçilik kadına yönelik olumsuz tutumlardan oluşmaktadır. Korumacı cinsiyetçilik ise kadınların kırılgan ve hassas olmaları sebebiyle korunması, sevilmesi ve yüceltilmesigerektiğine ilişkin olumlu tutumları içermekle birlikte kadını erkeğe göre daha düşük seviyede tutan bir anlayıştan ileri gelmektedir (Glick ve Fiske, 2001). Korumacı cinsiyetçilik olumlu ve kabul edilir görünse de kadınlara yönelik geleneksel cinsiyet rollerini destekleyen erkek egemen toplumun bir yansıması olduğu görülmektedir. Düşmanca cinsiyetçilikte kadınlar cinsel nesnelere olarak görülmekte ve kadınlara yönelik istismar haklılaştırılmaktadır. Öte yandan korumacı cinsiyetçilikte toplumsal cinsiyet rolleri daha kibar şekilde haklılaştırılmaktadır (Ayan, 2014).Korumacı olmaları, ihtiyaçları karşılamaları ve vaat edici olmalarından dolayı kadınların korumacı cinsiyetçi erkekleri tercih ettiği görülmektedir (Gul ve Kupfer, 2019). Düşmanca cinsiyetçilik düzeyleri yüksek bireylerse kadın ve erkek arasındaki ilişkileri bir güç oyunu olarak görmektedir. Kadınların bu oyunda güç kazanması erkeklerin istemeyeceği bir durum olduğundan kadınları erkeklere tercih ederek güç gerektiren konumlarda erkeklerin yer almasını istemektedir (Glick ve Fiske, 2001).

Kadınların statüsünün yükselmesini istemeyen bu bireylerin nitelikli bir kadın yerine daha niteliksiz bir erkeği tercih ettikleri görülmektedir (Christopher ve Mull, 2006). Bu doğrultuda toplumsal cinsiyet rollerini benimseyen korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik düzeyi yüksek bireylerin, toplumdaki

normların dışına çıkarak kendilerine biçilen anne ve baba rollerini üstlenmeyen gönüllü çocuksuz bireylere yönelik olumsuz algılara sahip olmaları ve bu bireyleri damgalamaları beklenen bir sonuçtur. Nitekim Husnu (2016) korumacı cinsiyetçilik düzeyi yüksek kadın bireylerin yüksek dindarlık düzeyine sahip oldukları durumda gönüllü çocuksuz bireylere yönelik olumsuz tutumlara sahip olduğunu, erkeklerinse korumacı cinsiyetçilik düzeyleri yüksek olduğu durumlarda gönüllü çocuksuzlara yönelik olumsuz tutumlar geliştirdiklerini bulgulamıştır. Başka bir çalışmada ise gönüllü çocuksuzlukla ilgili tutumlara düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğin aracılık ettiği görülmektedir (Maftai, Holman ve Marchiş, 2021).

Bireyin onaylanmamaktan kaçınarak toplumun diğer üyelerinin onayını araması sosyal onay olarak adlandırılmaktadır (Leite ve Beretvas, 2005). Bu durum sosyal ilişkileri ve sosyal bağları güçlendirmekte ve aynı zamanda bireylerin kendi isteklerinden çok diğerlerinin istek ve beklentileri doğrultusunda bir yaşam sürdürmesine neden olabilmektedir (Karaşar ve Öğülmüş, 2016a). Toplulukçu kültür Türkiye’de yaygın olarak görülmektedir dolayısıyla bireylerin diğerleriyle olan ilişkilerinde toplumun kendilerine yönelik beklentileri oldukça önemsenmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010). Birey, sosyal onay ihtiyacı yüksek olduğunda başkalarının ne düşündüğüyle ilgili yüksek düzeyde kaygı duymakta, bireyin öz değeri diğerlerinin onayından etkilenmektedir. Diğerlerinden övgü beklentisi içinde olan bu bireylerin başkalarını reddetmekte de zorlandığı; sosyal onay ihtiyacı düşük bireylerinse aksine başkalarından kolayca etkilenmeyen, kendilerine ters düşen düşünceleri reddeden, özgüven düzeyleri yüksek bireyler oldukları görülmektedir (West, 2013). Sosyal onay ihtiyacı bireyin içinde yaşadığı kültürden etkilenmektedir. Toplum üyelerinin birbirlerine yakınlaşmasını sağlayan sosyal onay ihtiyacı toplumsal ilişkileri geliştirirken bireylerin başkalarının belirlediği doğrultuda yaşamalarına neden olabilmektedir (Karaşar ve Öğülmüş, 2016a). Bir birey diğerlerinin onayına ihtiyaç duyduğunda olmak istediği grubun beklentisi doğrultusunda davranışlar sergileyebilmektedir. Bu doğrultuda sosyal onay ihtiyacı yüksek düzeyde olan bir bireyin “çocuğun olmadığı bir aile tam değildir, çocuk eve neşe katar, her kadın ve erkek anne baba olmalıdır” kabullerini benimsemesi ve gönüllü çocuksuzlara yönelik olumsuz tutumlara sahip olması beklenen bir durumdur.

Türkçe alanyazında konuya ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde Türkiye’de gönüllü çocuksuzluğu seçen kadınlara ilişkin algı ve yaklaşımları inceleyen nitel çalışmada (Dalay-Tez, 2016) kendisini gönüllü çocuksuz olarak tanımlayan kadınların toplum tarafından normdan sapan, bencil, sorumluluktan kaçan, çocuk sevmeyen kişiler olarak algılandıklarını bulgulamıştır. Evli ve çocuk sahibi olmamayı tercih eden kadınlar ile yürütülen fenemolojik bir çalışmada kadınların gönüllü çocuksuzluğu yaşamın pekçok alanında özgürlük olarak tanımladığı bununla birlikte sosyal çevrelerince anneliğe yönelik baskılara maruz kaldıkları görülmüştür (Parlak ve Tekin, 2020). Bahtiyar-Saygan ve Sakallı-Uğurlu (2019) tarafından gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumları ölçmek amacıyla Gönüllü Çocuksuzluğa Yönelik Tutum Ölçeği geliştirilmiştir. Bu çalışmalarında Bahtiyar-Saygan ve Sakallı-Uğurlu (2019) cinsiyetçi tutumlara sahip kişilerin gönüllü çocuksuzluğa yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduğunu bulgulamıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde yürüttüğü çalışmada Husnu (2016) korumacı cinsiyetçilik düzeyi yüksek kadın bireylerin yüksek dindarlık düzeyine sahip oldukları durumda gönüllü çocuksuz bireylere yönelik olumsuz tutumlara sahip olduğunu, erkeklerinse korumacı

cinsiyetçilik düzeyleri yüksek olduğu durumlarda gönüllü çocuksuzlara yönelik olumsuz tutumlar geliştirdiklerini bulgulamıştır. Sakman (2021) bireylerin çocuk sahibi olmak istememe kararlarının altında yatan sebepleri ve karşılaşılan tepkileri içeren bir derlemeyi alan yazınına kazandırmıştır. Gönüllü çocuksuz evli çiftlerle yürütülen bir başka çalışmada gönüllü çocuksuz bireylerin evliliklerinden memnun oldukları, toplumsal normlarla karşılaştığı ve bu normların üstesinden gelebilmek için stratejiler geliştirdiği belirlenmiştir (Erkaya,2021).

Gönüllü çocuksuzluk literatüre yeni giren, güncel ve üzerinde çalışmaların arttığı bir kavramdır (Sakman,2021).Gönüllü çocuksuzluğun, hem teorik olarak açıklanması gerekliliği, hem de birey ve toplum için giderek artan önemi nedeniyle bu araştırmanın Türkiye`de alan yazına kazandırılması önemlidir. Bu araştırmanın amacı gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumların çelişik duygulu cinsiyetçilik, genel muhafazakarlık ve sosyal onay ihtiyacı ile ilişkisinin belirlenmesidir.Çalışmada ayrıca demografik özelliklerin de gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumlar ile ilişkisi araştırılmıştır.

Araştırma Hipotezleri

H₁.Bireylerin demografik özellikleri gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumları etkiler.

H₂. Çelişik duygulu cinsiyetçilik ile gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₃. Genel muhafazakarlık düzeyi ile gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄. Sosyal onay ihtiyacı ile gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yöntem

Katılımcılar

Gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumların çelişik duygulu cinsiyetçilik, genel muhafazakarlık ve sosyal onay ihtiyacı ile ilişkisinin belirlenmesine yönelik yapılan bu çalışma tanımlayıcı bir nicel araştırmadır. Araştırmada örnekleme yöntemlerinden seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri toplanırken örnekleme içerisinde yer alan kişilerin, diğer kişilere anket formunu ulaştırması sağlanmış ve veriler kartopu örnekleme şeklinde toplanmıştır. Araştırma ile 216 kadın ve 194 erkek olmak üzere toplam 410 kişiye ulaşılmış ve araştırma bu kişilerle sınırlandırılmıştır. Araştırmada örnekleme büyüklüğünün belirlenmesinde araştırmada kullanılan ölçek madde sayısı esas alınmıştır. Analize uygun örnekleme büyüklüğü araştırmada kullanılan ölçek madde sayısının en az 5 katı olması gerekmektedir (Karagöz, 2020; Büyüköztürk, 2012). Araştırma ile ulaşılan örnekleme sayısının analize uygun örnekleme büyüklüğünü temsil ettiği düşünülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri demografik bilgi formu, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, Genel Muhafazakarlık Ölçeği, Sosyal Onay İhtiyacı Ölçeği ve Gönüllü Çocuksuzluğa Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, çocuk sahibi olup olmama, çocuk sayısı ve gelir düzeyine ilişkin soruları içeren **demografik bilgi formu** makalenin yazarları tarafından hazırlanmıştır.

Araştırmada kadınlara yönelik cinsiyetçi tutumları ölçmek amacıyla Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilen, Sakallı-Uğurlu (2002) tarafından Türkçe'ye geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan 22 sorudan oluşan, 5'li Likert tipinde oluşturulan, “düşmanca cinsiyetçilik” (2, 4, 5, 7, 10, 11, 14, 15, 16, 18, 21 numaralı maddeler) ve “korumacı cinsiyetçilik” (1,3,6,8,9,12,13,17,19,20,22 numaralı maddeler) alt boyutlarından oluşan **“Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği”** kullanılmıştır. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 22, en yüksek puan 132'dir. Ölçekten alınacak yüksek puanlar cinsiyetçiliğin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlamasında iç tutarlılık katsayısı .85; düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik alt boyutlarının sırasıyla .87 ve .78 bulunmuştur. Bu araştırmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .92; düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları ise sırasıyla .89 ve .88 olarak belirlenmiştir.

Araştırmada bireylerin muhafazakarlık düzeyini ölçmek amacıyla Yıldırım (2007) tarafından geliştirilen 13 sorudan oluşan, 5'li Likert tipinde oluşturulan, “değerleri koruma” (1,2,3,6,7,10,12,13 numaralı maddeler) ve “değişime direnme” (4, 5, 8, 9, 11 numaralı maddeler) boyutları bulunan **“Genel Muhafazakarlık Ölçeği”** kullanılmıştır. Genel muhafazakarlık ölçeği puanları 13 ile 65 arasında değişmekte olup, ölçekten alınacak yüksek puanlar yüksek muhafazakarlık düzeyini göstermektedir. Yıldırım (2007) çalışmasında ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayısının .71 olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Gerçekleştirilen bu araştırmada ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .78; her iki alt boyutun iç tutarlılık katsayısı ise .70 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada bireylerin sosyal onay ihtiyacını ölçmek amacıyla Karaşar ve Öğülmüş (2016b) tarafından geliştirilen 25 sorudan oluşan, 5'li Likert tipinde oluşturulan, “başkalarının yargılarına duyarlılık”, (5, 10, 12, 20, 24, 31, 36, 38, 39 numaralı maddeler) “olumlu izlenim bırakma” (2, 3, 6,8,9, 11, 19, 21 numaralı maddeler) ve “sosyal geri çekilme” (13, 22, 23, 29, 30, 33, 34, 40 numaralı maddeler) olmak üzere 3 alt boyuttan oluşan **“Sosyal Onay İhtiyacı Ölçeği”nin** “başkalarının yargılarına duyarlılık” alt boyutu kullanılmıştır. Başkalarının yargılarına duyarlılık boyutu 9 maddeden oluşmakta olup ters kodlanmış herhangi bir madde bulunmamaktadır. Ölçeğin genelinde alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan 125'tir. Başkalarının yargılarına duyarlılık alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 9, en yüksek puan ise 45'tir. Ölçekten alınabilecek yüksek puanlar yüksek sosyal onay ihtiyacını göstermektedir. Sosyal Onay İhtiyacı Ölçeği'nin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları .80 ve .83 arasında değişmektedir. Araştırmamızda başkalarının yargılarına duyarlılık alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı .72 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumların belirlenmesi amacıyla Bahtiyar-Saygan ve Sakallı-Uğurlu (2019) tarafından geliştirilen 24 sorudan oluşan, 5'li Likert tipinde oluşturulan, “gönüllü çocuksuzluğu seçen kişilere yönelik önyargı” (1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11 numaralı maddeler), “aile olmak ve mutlu/anamlı bir hayata sahip olmak açısından çocuğun gerekliliği” (12,13,14,15,16,17,18,19,20 numaralı maddeler) ve “gönüllü olarak çocuksuzluğu seçme kararının desteklenmesi” (21,22,23,24 numaralı maddeler) boyutlarından oluşan **“Gönüllü Çocuksuzluğa Yönelik Tutum Ölçeği”**

kullanılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan 120`dir. Ölçekten alınacak yüksek puanlar gönüllü çocuksuzluğa yönelik olumsuz tutumları göstermektedir. Saygan ve Sakallı-Uğurlu (2019) çalışmasında ölçeğin genelinin iç tutarlılık katsayısı .92 olarak hesaplamıştır. Ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları .80 ve .94 arasında bulunmuştur. Araştırmamızda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .94; alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları ise .84 ve .94 arasında bulunmuştur.

İşlem

Araştırma verileri Google Formlar üzerinden, ölçek formunu içeren link oluşturularak çeşitli sosyal medya kanalları aracılığıyla ile çevrim içi olarak toplanmıştır. Araştırma verileri toplanmadan önce bir devlet üniversitesinden 29.08.2022 tarihli 325 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma verileri toplanırken öncelikle bilgilendirilmiş onam formu sunulmuş ve bu çerçevede araştırmaya katılmayı kabul eden bireylerin formu doldurması istenmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesi SPSS. 26.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırma verileri öncelikle Google Formlar üzerinden Excel formatından indirilmiş, sonrasına SPSS programına aktarılmıştır. Araştırma verilerinde boş bırakılmış soru olup olmadığı “kayıp veri” kontrol edilmiş, tek tip cevap veren olup olmadığı “uç değerler” kontrol edilmiştir. Tüm bu işlemler yapıldıktan sonra araştırma verilerinin normal dağılım gösterip göstermediği ile ilgili analizler yapılmıştır. Araştırma verilerinin çarpıklık, basıklık değerleri, histogram grafikleri ve z testi değerleri hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin Skewness değeri -.217, Kurtosis değeri -.703; Genel Muhafazakarlık Ölçeğinin Skewness değeri -.221, Kurtosis değeri -.473; Sosyal Onay İhtiyacı Ölçeğinin Skewness değeri -.150, Kurtosis değeri -1.180; Gönüllü Çocuksuzluğa Yönelik Tutum Ölçeğinin Skewness değeri .112, Kurtosis değeri -1.141 olarak hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında ele alınan değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri -1.5 ve +1.5 değerleri aralığında olduğundan verilerin normal dağılım gösterdiği düşünülmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Ayrıca çelişik duygulu cinsiyetçilik, genel muhafazakarlık, sosyal onay ihtiyacı ve gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumdeğerleri z testi (Skewness/standart hata; Kurtosis/standart hata) sonuçlarının ise 1.96`nın altında aralığında olduğu belirlenmiştir. Skewness ve Kurtosis değerlerinin standart hataya bölünmesiyle elde edilen değerin 1.96`nın altında olması verilerin normal dağıldığına işaret etmektedir (Kim, 2013). Araştırma verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle parametrik testler (bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon ve regresyon analizi) aracılığıyla veriler analiz edilmiştir.

Bulgular

Araştırmamız 216 kadın (%52.7) ve 194 erkek (%47.3) olmak üzere toplam 410 kişi ile yürütülmüştür. Katılımcıların genel yaş ortalaması 33.30 ± 9.23 ; kadınların yaş ortalamasının 31.99 ± 9.05 , erkeklerin yaş ortalamasının 34.75 ± 9.23 olduğu bulunmuştur. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1`de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

	Sosyo-Demografik Özellikler	N	%
Cinsiyet	Kadın	216	52.7
	Erkek	194	47.3
Medeni Durum	Evli	221	53.9
	Bekar	189	46.1
Eğitim durumu	İlkokul	4	3.4
	Ortaokul	9	2.2
	Lise	80	19.5
	Üniversite	253	61.7
	Lisansüstü	54	13.2
Çocuk Sahibi Olma	Evet	197	48
	Hayır	213	52
Çocuk Sayısı	Çocuk yok	214	52.2
	1 çocuk	74	18
	2 çocuk	85	20.7
	2 üzeri	37	9.1
Gelir Düzeyi	Düşük	72	17.6
	Orta	317	77.3
	Yüksek	21	5.1

Araştırmamızda cinsiyet, medeni durum ve çocuk sahibi olma durumu ile gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutum ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız t analizi yapılmıştır.

Tablo 2. Cinsiyet, Medeni Durum ve Çocuk Sahibi Olma Durumuna İlişkin Bağımsız T Testi Analizi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X} \pm SS$	İstatistiksel Analiz
Kadın	216	53.01±20.57	t=-6.742
Erkek	194	66.60±20.19	p=0.000
Medeni Durum	N	$\bar{X} \pm SS$	İstatistiksel Analiz
Evli	221	65.75±20.80	t=6.799
Bekar	189	52.06±19.88	p=0.000
Çocuk Sahibi Olma	N	$\bar{X} \pm SS$	İstatistiksel Analiz
Evet	197	68.66±20.20	t=9.150
Hayır	213	50.91±18.97	p=0.000

p<0.05

Araştırmamızda cinsiyete göre gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumlar arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Erkeklerin (Ort.=66.60, SS=20.19), kadınlara (Ort.=53.01, SS=20.57) göre gönüllü çocuksuzluğa yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduğu bulunmuştur (p<0.05). Araştırmamızda medeni durum ve çocuk sahibi olma durumuna göre gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumlar arasında da anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Evlilerin (Ort.=65.75, SS=20.80), bekarlara

(Ort.=52.06, $SS=19.88$); çocuk sahibi olan kişilerin (Ort.=68.66, $SS= 20.20$) çocuk sahibi olmayan kişilere (Ort.=50.91, $SS=18.97$) göre daha olumsuz tutumlara sahip olduğu bulgulanmıştır ($p<0.05$).

Araştırmamızda eğitim düzeyi, çocuk sayısı ve gelir durumu ile gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutum ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 3. Çeşitli Değişkenlere Göre Gönüllü Çocuksuzluğa Yönelik Tutum Ölçeğinden Alınan Puan Ortamaları Dağılımı

Eğitim Düzeyi	N	Ort.	SS	F	p
İlkokul	14	77.85	17.91	17.49	0.000
Ortaokul	9	78.11	19.45		
Lise	80	71.16	18.18		
Üniversite	253	56.41	20.62		
Lisansüstü	54	48.38	19.37		
Çocuk Sayısı	N	Ort.	SS	F	p
Çocuk Yok	214	50.89	19.16	32.044	0.000
1 Çocuk	74	63.78	19.70		
2 Çocuk	85	70.54	20.17		
2 Üzeri Çocuk	37	74.70	18.05		
Gelir Düzeyi	N	Ort.	SS	F	p
Düşük	72	58.36	21.30	6.661	0.001
Orta	317	60.74	21.40		
Yüksek	21	43.47	16.67		

$p<0.05$

Eğitim düzeyinin gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisi olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz neticesinde eğitim düzeyinin gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu tespit edilmiştir [$F(4,405)=17.49$, $p=.000$]. Hangi gruplar arasında fark olduğunu tespit etmek amacıyla Tukey's HSD kullanılarak yürütülen karşılaştırmalar sonucunda ilkokul (Ort=77.85, $SS=17.91$), ortaokul (Ort.=78.11, $SS=19.45$), lise (Ort=71.16, $SS=18.18$) eğitim düzeyine sahip bireylerin üniversite (Ort=56.41, $SS=20.62$) ve lisansüstü (Ort=48.38, $SS=19.37$) eğitim düzeyine sahip kişilere göre gönüllü çocuksuzluğa yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduğu bulgulanmıştır. İlkokul, ortaokul ve lise mezunlarının gönüllü çocuksuzluğa tutumları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Çocuk sayısının gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisi olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz neticesinde çocuk sayısının gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu tespit edilmiştir [$F(3,406)=32.044$, $p=.000$]. Hangi gruplar arasında fark olduğunu tespit etmek amacıyla Tukey's HSD kullanılarak yürütülen karşılaştırmalar sonucunda 2 ve üzeri çocuğa sahip kişilerin (Ort= 74.70, $SS=18.05$), çocuğu olmayan (Ort= 50.89, $SS= 19.16$) ve 1 çocuk sahibi kişilere (Ort= 63.78, $SS=19.70$) göre gönüllü çocuksuzluğa yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduğu bulgulanmıştır. Analizde 1 çocuk (Ort=63.78, $SS=19.70$) ve 2 çocuk (Ort=70.54, $SS=20.17$) sahibi bireylerin çocuğu olmayan kişilere göre (Ort=50.89, $SS=19.16$) gönüllü çocuksuzluğa yönelik daha olumsuz tutumlara sahip

olduğu görülmüştür. Çocuğu olmayan kişilerin (Ort=50.89, $SS=19.16$) gönüllü çocuksuzluğa yönelik en olumlu; 2 üzeri çocuğa sahip bireylerin (Ort=74.70, $SS= 18.05$) ise en olumsuz tutumlara sahip olduğu bulgulanmıştır.

Gelir düzeyinin gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisi olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz neticesinde gelir düzeyinin gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu tespit edilmiştir [$F(2,407)=6.661, p=.001$]. Hangi gruplar arasında fark olduğunu tespit etmek amacıyla Tukey` s HSD kullanılarak yürütülen karşılaştırmalar sonucunda düşük (Ort=58.36, $SS=21.30$) ve orta gelir düzeyine (Ort=60.74, $SS=21.40$) sahip kişilerin yüksek gelir düzeyine (Ort=43.47, $SS=16.67$) sahip kişilere göre gönüllü çocuksuzluğa yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduğu bulgulanmıştır. Yüksek gelir düzeyine sahip kişilerin (Ort=43.47, $SS=16.67$) gönüllü çocuksuzluğa yönelik en olumlu; düşük gelir düzeyine sahip bireylerin (Ort=58.36, $SS= 21.30$) ise en olumsuz tutumlara sahip olduğu bulgulanmıştır.

Tablo 4.Yaş Değişkeninin Gönüllü Çocuksuzluğa Yönelik Tutumları Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Std. Error	Beta	r	t	p
(Constant)	36.187	3.796			9.533	.000
Yaş	.699	.110	.300	.300	6.358	.000

F =40.418; p<0.05
R²=0.090; p<0.05

a. Bağımlı Değişken: Gönüllü Çocuksuzluğa Yönelik Tutum

Araştırmamızda gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumlar ile yaş ($r=.300, p<0.01$) arasında pozitif bir korelasyon bulunmuştur. Katılımcıların yaşları arttıkça gönüllü çocuksuzluğa yönelik olumsuz tutumları artmaktadır.

Araştırmada yaş değişkeninin gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumları etkileyip etkilemediği regresyon analizi ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda araştırma modelinin anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır ($F=40,418; p<0.05$). Araştırmada yaş değişkeninin gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumları etkilediği görülmüştür. Araştırmada gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumların %9'unun yaş değişkeni tarafından açıklandığı ortaya çıkmıştır ($R^2=0.090; p<0.05$).

Tablo 5. Genel Muhafazakarlık, Sosyal Onay, Düşmanca ve Korumacı Cinsiyetçiliğin Gönüllü Çocuksuzluğa Yönelik Tutumları Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Std. Error	Beta	r	t	p
(Constant)	-7.690	6.520			-1.179	.239
Muhafazakarlık	.687	.116	.245	.505	5.940	.000
Sosyal Onay	.006	.167	.001	.097	.034	.973
Düşmanca Cinsiyetçilik	.511	.074	.311	.581	6.902	.000
Korumacı Cinsiyetçilik	.483	.078	.296	.602	6.163	.000

F =94.462; p<0.05
R²=0.483; p<0.05

a. Bağımlı Değişken: Gönüllü Çocuksuzluğa Yönelik Tutum

Araştırmamızda gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumlar ile genel muhafazakarlık ($r=.505$, $p<0.01$), sosyal onay ihtiyacı ($r=.097$, $p<0.05$) düşmanca cinsiyetçilik ($r=.581$, $p<0.01$) ve korumacı cinsiyetçilik ($r=.602$, $p<0.01$) arasında pozitif korelasyon bulunmuştur. Katılımcıların genel muhafazakarlık, sosyal onay ihtiyacı, düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik puanları arttıkça gönüllü çocuksuzluğa seçen kişilere yönelik olumsuz tutumlar artmaktadır.

Araştırmada muhafazakarlık, sosyal onay, düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğin gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumları etkileyip etkilemediği regresyon analizi ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda araştırma modelinin anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır ($F=94,462$; $p<0.05$). Araştırmada muhafazakarlık, düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğin gönüllü çocuksuzluğa seçen kişilere yönelik önyargıyı etkilediği ($p<0.05$), ancak sosyal onayın gönüllü çocuksuzluğa seçen kişilere yönelik önyargıyı etkilemediği ($p>0.05$) ortaya çıkmıştır. Araştırmada gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumların %48.3'ünün muhafazakarlık, düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik tarafından açıklandığı ortaya çıkmıştır ($R^2=0.483$; $p<0.05$).

Tartışma

Bu araştırma gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumların çelişik duygulu cinsiyetçilik, genel muhafazakarlık ve sosyal onay ihtiyacı ile ilişkinin belirlenmesi amacıyla yürütülmüştür. Çalışmada ayrıca cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, çocuk sahibi olma durumu, çocuk sayısı ve gelir düzeyi gibi sosyo-demografik değişkenlerin de gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumlar üzerinde anlamlı etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmamızda bazı demografik değişkenler ile gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumlar açısından anlamlı fark olduğu bulgulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından erkeklerin kadınlara göre gönüllü çocuksuzluğa yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu literatürde yapılan birçok çalışma ile tutarlılık sergilemektedir (Koropecjy-Cox ve Pendell, 2007; Çopur ve Koropecjy-Cox, 2010; Neal ve Neal, 2022a; Neal ve Neal, 2022b). Ülkemizde üniversite öğrencileri ile yürütülen bir çalışmada soyun devamını sağlama açısından erkeklerin kadınlara kıyasla çocuk sahibi

olmaya verdiği değerin anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır (Şimal ve Gürsoy,2020). Infertiliteye yönelik tutumların incelendiği çalışmalarda erkeklerin kadınlara kıyasla daha olumsuz tutumlara sahip olduğu görülmüştür (Taşçı ve Özkan, 2007; Siyez ve ark.,2018).Özcü bakış açısına göre annelik içgüdüsel ve fiziksel bir engeli bulunmayan her kadın anne olmak istenmektedir.Kadınlığı annelik ile eşdeğer tutan bu bakış açısında kadınlara çocuk doğurma görevi verilirken erkeğe anne ve çocuğun güvenliği ile evin geçimini sağlama görevi verilmektedir. Bu durum şüphesiz mevcut toplumsal düzeni ve kadınların dezavantajlı konumunu sürdürmeye hizmet etmektedir (Gilmore, 1990). Bununla birlikte gönüllü çocuksuzluk, kadınlığı annelikle eş değer gören bu inançlara karşı gelmektedir (Gillespie, 2000). Hakim (2003) çocuksuz olmanın kadınların yaşam öncelikleri ve değerlerinde erkeklere göre daha güçlü bir etkiye sahip olduğunu ifade etmektedir. Kadınlar yaşam hedeflerini gerçekleştirebilmek, daha iyi eğitim ve istihdam koşullarından yararlanabilmek için çocuk sahibi olmayı erteleyebilmekte ya da reddedebilmektedir. Yapılan çalışmalar kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olduklarını, erkeklerin ise kademeli olarak eşitlikçiye kaydığına işaret etmektedir (Davis,2007). Benzer şekilde ülkemizde yapılan bir çok çalışmada da kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu bulgulanmıştır(Ertuğrul-Yaşar ve Zorluoğlu, 2021;Ulaş, Yar ve Vefikuluçay-Yılmaz,2022). Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri psikolojik ve ekonomik olarak erkekler için bir avantaj sağlamaktadır. Bu sebeple erkekler değişime daha dirençlidir(Scott, Alwin ve Braun,1996).Eşitlikçi cinsiyet rollerinden kazanç sağlayarak statüleri iyileşecek olanlar ise kadınlar olduğundan kadınların erkeklere kıyasla daha eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olması beklenen bir sonuçtur (Phalet ve Güngör, 2013).Nitekim yapılan çalışmalar gönüllü çocuksuz kadınların daha çok kentsel alanda yaşadığını, gelir düzeyi ve eğitim seviyelerinin görece yüksek olduğunu, profesyonel ya da idari mesleklerde istihdam oranlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir(Abma ve Martinez, 2006).

Yaş ve gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumların incelendiği çalışmamızda katılımcıların yaşları arttıkça gönüllü çocuksuzluğa yönelik olumsuz tutumların arttığı belirlenmiştir. Benzer şekilde yapılan çalışmalar yaş arttıkça gönüllü çocuksuzluğa yönelik olumsuz tutumların arttığını, gençlerin daha olumlu tutumlara sahip olduğunu göstermektedir (Koropeckyj-Cox ve Pendell, 2007;Merz ve Liefbroer, 2012; Bahtiyar-Saygan ve Sakallı-Uğurlu, 2019; Dimitrova ve Kotzeva, 2022).Yaş ve istenen çocuk sayısı arasındaki ilişkide Türkiye Nüfus Araştırması (TNSA) 2018 verileri incelendiğinde ülkemizde kadınların istediği ortalama çocuk sayısının 2,8 olduğu görülmüştür. 45-49 yaşları arasında kadınlar ideal çocuk sayısını 3,1; 15-19 yaşları arasındaki genç kadınların ise istediği ideal çocuk sayısının 2,3 olduğugörülmüştür. Veriler gençlerin bir önceki nesile kıyasla daha az çocuk sahibi olmak istediğine işaret etmektedir. Geleneksel değerler dünyanın birçok yerinde formel eğitimin yaygınlaşması, sanayileşme, kentleşme ve kitle iletişiminin baskısı altındadır (Kağıtçıbaşı,1982).Özellikle genç nesiller ve eğitim düzeyi yüksek kadınların sosyalleşmesinde konformite ve itaat üzerindeki baskı azalmaktadır (Kağıtçıbaşı ve Ataca, 2005).Genç bireylerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili değişime daha açık olması ve gelenekçi değerlere daha az bağlı olması gönüllü çocuksuz bireylere yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemiş olabilir.

Medeni durum, çocuk sahibi olma/olmama durumu ve çocuk sayısının gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumları etkilediği görülmüştür. Evlilerin bekarlara, çocuk sahibi olanların olmayanlara göre

gönüllü çocuksuzluğa yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduğu bulgulanmıştır. Özellikle 2 ve üzeri çocuk sahibi olan katılımcıların çocuk sahibi olmak istemeyenlere yönelik en olumsuz tutumlara sahip olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde (Koropecjy-Cox ve Pendell, 2007;Maftaei, Holman veMarchiş,2021) çalışmalarında sahip olunan çocuk sayısı arttıkça gönüllü çocuksuzluğa yönelik olumsuz tutumların arttığını bulgulamışlardır.

Araştırmamızda eğitim düzeyi lisans ve lisansüstü olan bireylerin gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumlarının ilkökul, ortaokul ve lise mezunlarına göre daha olumlu olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin de gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Bulgularımızla paralel şekilde eğitim düzeyi yüksek bireylerin gönüllü çocuksuzluğa yönelik daha olumlu tutumlara sahip olduğu görülmüştür(Gubernskaya, 2010; Merz veLiefbroer, 2012; Koropecjy-Cox ve Çopur,2015; Dimitrova ve Kotzeva, 2022; Nealve Neal,2022a).Bahtiyar-Saygan ve Sakallı-Uğurlu (2019) ülkemizde yürüttükleri çalışmalarında yüksek eğitim seviyesine sahip bireylerin gönüllü çocuksuzluğa yönelik daha olumlu tutumlara sahip olduğunu belirtmiştir. Ayrıca birçok çalışmada gelir düzeyi arttıkça gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumların daha olumlu olduğu görülmüştür (Lundquist, Buding ve Curtis, 2009; Abma ve Martinez, 2006). (TNSA) 2018 verileri göz önünde bulundurulduğunda lise veya üzeri eğitim almış kadınların ortalama 1,8; hiç eğitim almamış veya ilkökulu bitirememiş kadınlarınsa ortalama 4,2 çocuk doğurduğu görülmektedir. Hanehalkı refah düzeyi arttıkça doğurganlık oranı düşmektedir. En düşük refah düzeyindeki kadınlar ortalama 3,3 doğum yaparken en yüksek refah seviyesindeki kadınlar ortalama 1,9 doğum yapmaktadır. Yüksek eğitim seviyesinin bireylerin gelenekçi değer yargılarından uzaklaşarak gönüllü çocuksuz kişilere yönelik önyargıların azalmasını sağladığı düşünülmektedir. Eğitim seviyesinin yükselmesi aile olmak için çocuk gereklidir fikrinden uzaklaşılmasına, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerinin benimsenmesinde önemli rol oynamaktadır. Özellikle bireyler üniversite eğitimlerini tamamladıktan ve kariyerlerini inşa ettikten sonra daha ileri yaşlarda ve az sayıda çocuk sahibi olmak isteyebilmektedir.Bu durumda eğitim düzeyi yüksek kişiler gönüllü çocuksuzluğa ilişkin olumlu tutumlar geliştirerek, çocuk sahibi olmak istemeyen kişilere karşı daha anlayışlı olabilmektedir.Daha düşük eğitim seviyesindeki bireylerin geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine bağlı kalmaları daha yüksek bir olasılık olduğundan gönüllü çocuksuzlara yönelik daha olumsuz tutumlar geliştirmeleri beklenen bir sonuçtur.

Gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumların çelişik duygulu cinsiyetçik ile ilişkisinin incelendiği araştırmamızda düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik arttıkça gönüllü çocuksuzluğa yönelik olumsuz tutumların arttığı görülmüştür. Benzer şekilde Bahtiyar-Sayganve Sakallı-Uğurlu (2019) çalışmalarında cinsiyetçi tutuma sahip bireylerin gönüllü çocuksuzluğa yönelik negatif tutumlara sahip olduğunu bulgulanmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti`nde yürütülen çalışmada da korumacı cinsiyetçilik ile gönüllü çocuksuzluğa yönelik olumsuz tutumlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür (Husnu, 2016). Yapılan bir çalışmada gönüllü çocuksuzlukla ilgili tutumlara düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğin aracılık ettiği görülmüştür (Maftai, Holman ve Marchiş, 2021).Çelişik duygulu cinsiyetçilik ataerkillik, cinsiyetleri arası farklılaşma ve cinsellik olmak üzere 3 bileşenden oluşmaktadır (Glick ve Fiske, 1996). Korumacı ataerkilliğe göre kadın erkeğin hayatının vazgeçilmez bir unsurudur ve anne,sevgili veya eş olan kadın zayıf olduğundan korunmalıdır. Cinsiyetler arası farklılaşma gereğince kadın ve erkeğin farklı görevleri bulunmaktan olup bu görevleri yerine getirerek birbirlerini

tamamlamaktadırlar. Geleneksel rollerin devamı olarak günlük hayatta erkek çalışıp eve ekmek getirirken, kadınların ise ev işleriyle uğraşıp çocuklara bakması beklenmektedir (Glick ve Fiske, 1996). Bu doğrultuda toplumsal cinsiyet rollerini benimseyen korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik düzeyi yüksek bireylerin, toplumdaki normların dışına çıkarak kendilerine biçilen anne ve baba rollerini üstlenmeyen gönüllü çocuksuz bireylere yönelik olumsuz algılara sahip olmaları ve bu bireyleri damgalamaları beklenen bir sonuçtur.

Gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumların muhafazakarlık ile ilişkisinin incelendiği araştırmamızda muhafazakarlık düzeyi arttıkça gönüllü çocuksuzluğa yönelik olumsuz tutumların arttığı görülmüştür. Bu bulgu literatürde yapılan diğer çalışmalarla tutarlılık göstermektedir (Merz ve Leifbroer, 2012; Maftai ve ark., 2021). Yine muhafazakarlık seviyesi yüksek, eğitim seviyesi düşük, yaşlı ve erkek bireylerin gönüllü çocuksuzlara yönelik daha fazla olumsuz tutum geliştirdiği görülmektedir (Koropecykj-Cox ve Pendell, 2007). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yapılan bir çalışmada dindarlık düzeyi yüksek erkeklerin gönüllü çocuksuzluğa yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduğu bulgulanmıştır (Husnu, 2016). Ataerki sistem ve muhafazakar ideoloji kadın ve erkeğe anne-baba rollerini biçmekte ve aileyi toplumun temeline koymaktadır (Özipek, 2017). Aile kurumunun toplumun temeline yerleştiren muhafazakar düşüncede erkek evin geçiminden sorumluyken kadının görevinin annelik ve ev işlerinden ibaret olduğu görülmektedir. Erkek bireyler liderlik, yöneticilik gibi özelliklerle ilişkilendirilirken kadın bireylerin korunma, annelik gibi kavramlarla ilişkilendirildiği ve bu rollere uygun davranmaları gerektiği beklentisinin olduğu görülmektedir (Bozkurt ve Akpınar, 2017). Geleneklerin itinayla korunmasının önemini vurgulayan muhafazakar düşüncede aile kurumu, bireyin kimliğinin oluşturulmasında oynadığı mühim rolün yanısıra gelenekleri üretilip diğer nesillere aktarma işlevi bakımından da önem arz etmektedir (Şeyhanlıoğlu, 2011). Ülkemizde Çarkoğlu ve Kalaycıoğlu (2014) tarafından yürütülen bir çalışmada katılımcıların büyük çoğunluğunun kadınların öncelikle tercihlerinin evlenerek çocuk sahibi olması gerektiğini düşündüklerini ortaya koymuştur. Yine muhafazakarlığın çeşitli değişkenlerle ilişkisinin incelendiği bir başka çalışmada katılımcıların Türkiye'de muhafaza edilmesi gereken yegane şeyin aile kurumu olduğunu düşündükleri belirtilmektedir (Yılmaz, 2006). Gönüllü çocuksuz bireylerin aile ve toplum yapısına zarar vereceği düşünülmekte ve bu bireyler toplum dinamiğine yönelik bir tehdit olarak değerlendirileceğinden şüpheyle yaklaşılmasına sebep olmaktadır. Bu doğrultuda muhafazakar bireylerin gönüllü çocuksuzluğa yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olması beklenen bir sonuçtur.

Gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumların sosyal onay ihtiyacı ile ilişkisinin incelendiği araştırmamızda sosyal onay ihtiyacı ve gönüllü çocuksuzluğa yönelik olumsuzluk tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. İnsan sosyal bir varlık olduğundan çevresi tarafından takdir görmek, onaylanmak ve sevilme ihtiyacı istemektedir (Hoffman ve DiBartolo, 2010). Ülkemizde bireylerin sosyal onay ihtiyaçlarının yüksek olduğu bulgulanmıştır (Tanhan ve Mukba, 2014). Sosyal onay ihtiyacının toplum üyeleri arasındaki farklılığı azalttığı, benzerliği ise arttırdığı görülmektedir (Ellis ve Harper 2010). Sosyal onay ihtiyacı yüksek olan bireylerin sevgi, onay ve takdir ihtiyaçlarını karşılamak ve ait oldukları toplumla ters düşmemek için kadın ve erkeğe atfedilen davranış kalıplarının dışına çıkmayarak cinsiyet rollerine uygun davranmaları ve toplumun onaylamadığı davranışları reddetmeleri beklenmesine rağmen araştırma bulgularımız sosyal onay ihtiyacının gönüllü çocuksuzluğa yönelik

tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir. Literatür incelendiğinde sosyal onay ihtiyacını birçok faktörün etkilediği görülmektedir. Sosyal onay ihtiyacının depresyon (Erözkan, 2011), bağımlılık, yetersizlik, utanç, kusurluluk, yoksunluk, yabancılaşma, izolasyon gibi uyumsuz şemalarla da bağlantılı olduğu görülmektedir (Young, Klosko, Weishaar, 2009). Başka bir çalışmada sosyal onay ihtiyacının bireylerin eğitim düzeyi ve yaşadıkları bölgelere göre farklılaşabileceği görülmüş olup kırsal bölgede yaşayan ve daha büyük yaşta üniversite öğrencilerinin sosyal onay ihtiyacının daha yüksek olduğu bulgulanmıştır (Erözkan, 2005). Benliğin farklılaşma düzeyinin artmasıyla bireyin ailesiyle olan benzerlik düzeyinin azaldığı, bireyin kendi seçimleri üzerinde söz sahibi olduğu, ailesiyle ilişkisinde sağlıklı bir mesafe geliştirdiği ve sosyal onay ihtiyacının azaldığı görülmektedir (Gladding, 2013). West (2013) sosyal onay arama davranışının itaatkar bireylere has olduğunu belirtmekte ve bu bireylerin kaygı düzeylerinin yüksek olduğunu vurgulamaktadır. Toplulukçu benlik kurgusu, sosyal kaygı ve kendine yönelik mükemmeliyetçiliğin sosyal onay arama davranışını yordadığı belirtilmektedir (Karaşar ve Ögülmüş, 2016a). Yine doğum sırasının sosyal onay ihtiyacını etkilediği görülmektedir (Yavuzer, 2011).

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumların çelişik duygulu cinsiyetçilik, genel muhafazakarlık, sosyal onay ve demografik özellikler ile ilişkisinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Araştırmada genel muhafazakarlık, düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğin gönüllü çocuksuzluğu seçen kişilere yönelik tutumları etkilediği ancak sosyal onay ihtiyacının gönüllü çocuksuzluğa ilişkin tutumları etkilemediği ortaya çıkmıştır. Çelişik duygulu cinsiyetçilik ve genel muhafazakarlığın gönüllü çocuksuzluğa yönelik tutumları üzerinde etkili olmasına rağmen sosyal onay ihtiyacının etkisinin olmamasının nedeninin sosyal onay ihtiyacını oldukça etkilediği görülen depresyon düzeyi, geniş-çekirdek ailede büyüme, mükemmeliyetçilik düzeyi, benlik farklılaşma düzeyi, benlik kurgusu, psikolojik iyi oluş düzeyi, kaygı düzeyi, özyeterlilik, doğum sırası, kırsal/kentsel bölgede yaşanması gibi faktörlerin etkisi olduğu düşünülmektedir. Araştırmacılar bahsedilen değişkenlerin sosyal onay ihtiyacı ile ilişkisini göz önünde bulundurarak literatüre katkıda bulunabilirler.

Kaynakça

- Abma, J. ve Martinez, G. (2006). Childlessness among older women in the United States: Trends and profiles. *Journal of Marriage and Family*, 68, 1045 – 1046. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2006.00312.x>
- Ashburn-Nardo, L. (2017). Parenthood as a moral imperative? Moral outrage and the stigmatization of voluntarily childfree women and men. *Sex Roles: A Journal of Research*, 76(5-6), 393–401. <https://doi.org/10.1007/s11199-016-0606-1>
- Avison, M. ve Furnham, A. (2015). Personality and voluntary childlessness. *Journal of Population Research*, 32(1), 45-67. <https://doi.org/10.1007/s12546-014-9140-6>
- Ayan, S. (2014). Cinsiyetçilik: Çelişik duygulu cinsiyetçilik. *Cumhuriyet Medical Journal* 36(2), 147-156. [10.7197/1305-0028.2533](https://doi.org/10.7197/1305-0028.2533)
- Badinter, E. (2011). *Kadınlık mı annelik mi?* İstanbul: İletişim.
- Bahtiyar-Saygan, B. ve Sakallı-Uğurlu, N. (2019). Development of attitudes toward voluntary childlessness scale and its associations with ambivalent sexism in Turkey. *Journal of Family Issues*, 40 (17), 2499-2527. <https://doi.org/10.1177/0192513X19860168>
- Blackstone, A. ve Stewart, M.D. (2012). Choosing to be childfree: Research on the decision not to parent. *Sociology Compass* 6(9), 718-727. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2012.00496.x>
- Bays, A. (2017). Perceptions, emotions, and behaviors toward women based on parental status. *Sex Roles*, 76 (3), 138-155. <https://doi.org/10.1007/s11199-016-0655-5>
- Bozkurt, B. ve Akpınar, A. (2017). Bilişim sektöründe toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 17-28. <https://doi.org/10.26695/mukatcad.2018.8>
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Campbell, E. (1985). *The childless marriage: An exploratory study of couples who do not want children*. London: Tavistock.
- Çarkoğlu, A. ve Kalaycıoğlu, E. (2014). *Türkiye'de ve dünya'da vatandaşlık*. İstanbul Policy Center: İstanbul.
- Christopher, A. N. ve Mull, M. S. (2006). Conservative ideology and ambivalent sexism. *Psychology of Women Quarterly*, 30 (2), 223-230. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2006.00284.x>
- Çopur, Z. ve Koropecykj-Cox, T. (2010). University students' perceptions of childless couples and parents in Ankara, Turkey. *Journal of Family Issues*, 31(11), 1481-1506. <https://doi.org/10.1177/0192513X103615>
- Dalay-Tez, Z.Ç. (2016). *Ataerkil toplumda gönüllü çocuksuzluk: Türkiye'de gönüllü çocuksuzluğuşeçen kadınlara dair algı ve yaklaşımlar*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Daniels, N. M. ve Chadwick, R. J. (2018). Doing homebirth like a man? Constructions of masculinity in South African men's narratives of homebirth. *Journal of Gender Studies* 27(6), 725-739. <https://doi.org/10.1080/09589236.2017.1301811>
- Davis, S.N. (2007). Gender ideology construction from adolescence to young adulthood. *Social Science Research*, 36, 1021-1041. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.ssresearch.2006.08.001>
- Dimitrova, E. ve Kotzeva, T. (2022). Contested parent-hood: Attitudes toward voluntary childlessness as a life strategy in post-socialist Bulgaria. *Social Inclusion*, 10(3), 172–183. <https://doi.org/10.17645/si.v10i3.5065>
- Duman, M. Z. (2012). Aile kurumu üzerine tarihsel bir okuma girişimi ve muhafazakâr ideolojinin aileye bakışı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 1(4), 19-51. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/itobiad/issue/8758/109270>

- Ellis, A. ve Harper, R. (2010). *Akılca yaşam kılavuzu*. (Çev. S. Kunt Akbaş). Ankara:HYB Yayıncılık (Özgün çalışma 1961).
- Erkaya, M.(2021). *Childless by choice: A qualitative study on couples' experiences of marriage and voluntary childlessness*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Ertuğrul-Yaşar, Z. ve Zorluoğlu, E. (2021). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0 (12), 1-17. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/etusbed/issue/57750/795100>
- Erözkan, A. (2011). Sosyal kaygının yordayıcıları olarak kaygı duyarlılığı, benlik saygısı ve kişilerarası duyarlılık. *İlköğretim Online*, 10 (1), 338-347. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8593/106868>
- Erözkan, A.(2005). Üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık ve depresyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 129-155. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/musbed/issue/23490/250191>
- Gillespie,R.(2000). When no means no: Disbelief, disregard and deviance as discourses of voluntary childlessness. *Womens' Studies International Forum*, 23 (2), 223-234. [https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/S0277-5395\(00\)00076-5](https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/S0277-5395(00)00076-5)
- Gilmore, D. (1999). *Manhood inmaking: Cultural concepts of masculinity*. New Haven: Yale University Press.
- Gladding, S.T. (2017). *Aile terapisi, tarihi, kuram ve uygulamaları* (Çev. İ. Keklik ve İ. Yıldırım). Ankara: Türk PDR Yayınları (Özgün Çalışma 1995).
- Glick, P. ve Fiske, S. T. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70 (3), 491-512. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.70.3.491>
- Glick, P. ve Fiske, S. T. (2001). An ambivalent alliance: Hostile and benevolent sexism as complementary justifications for gender inequality. *American Psychologist*, 56(2), 109–118. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0003-066X.56.2.109>
- Götmark, F. ve Andersson, M. (2020). Human fertility in relation to education, economy, religion, contraception, and family planning programs. *BMC Public Health* 20 (1), 265. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-8331-7>
- Gubernskaya, Z. (2010). Changing attitudes toward marriage and children in six countries. *Sociological Perspectives*, 53(2), 179-200. <https://doi.org/10.1525/sop.2010.53.2.179>
- Gul, P. ve Kupfer, T. R. (2019). Benevolent sexism and mate preferences: Why do women prefer benevolent men despite recognizing that they can be undermining? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 45(1), 146–161. <https://doi.org/10.1177/0146167218781000>
- Hakim, C. (2003). *Childlessness in Europe: ESRC full research report*. Swindon: ESRC.
- Hofmann, S.G. ve DiBartolo, P.M. (2010). Introduction: Toward an understanding of social anxiety disorder. In S.G. Hofmann ve P.M. DiBartolo (Ed.) *Social anxiety: Clinical, developmental, and social perspectives*. Oxford: Elsevier/Academic Press.
- Husnu, S. (2016). The role of ambivalent sexism and religiosity in predicting attitudes toward childlessness in Muslim undergraduate students. *Sex Roles*, 75 (11), 573-582. <https://doi.org/10.1007/s11199-016-0639-5>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde insan ve insanlar. Sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1982). Old age security value of children and socioeconomic development: Cross-national evidence. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 13, 29-42. <https://doi.org/10.1177/0022022182131004>

- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Ataca, B. (2005). Value of children and family change: A three-decade portrait from Turkey. *Applied Psychology*, 54, 317-337. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2005.00213.x>
- Karagöz, Y. (2020). *SPSS amos meta uygulamaları istatistiksel analizler*. Nobel Yayıncılık.
- Karasar, B. ve Ögülmüş, S. (2016a). Üniversite öğrencilerinde sosyal onay ihtiyacının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 469-495. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uefad/issue/26859/282490>
- Karasar, B. ve Ögülmüş, S. (2016b). Sosyal onay ihtiyacı ölçeği: Geçerlilik ve güvenirlik analizi. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(1), 84-104. <https://doi.org/10.12984/eed.38607>
- Kelly, M. (2009). Women's voluntary childlessness: A radical rejection of motherhood? *Women's Studies Quarterly*, 37(3/4), 157-172. <http://dx.doi.org/10.1353/wsq.0.0164>
- Kim, H. Y. (2013). Statistical notes for clinical researchers: assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*, 38 (1), 52-54. <https://doi.org/10.5395/rde.2013.38.1.52>
- Koropecj-Cox, T. ve Pendell, G. (2007). The gender gap in attitudes about childlessness in the United States. *Journal of Marriage and Family*, 69(4), 899-915. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/j.1741-3737.2007.00420.x>
- Koropecj-Cox, T., Çopur, Z., Romano, V. ve Cody-Rydzewski, S. (2018). University students' perceptions of parents and childless or childfree couples. *Journal of Family Issues*, 39(1), 155-179. <https://doi.org/10.1177/0192513X15618993>
- Koropecj-Cox, T. ve Çopur, Z. (2015). Attitudes about childlessness and infertility treatments: A comparison of Turkish and American university students. *Journal of Comparative Family Studies*, 46(3), 373-402. <https://doi.org/10.3138/jcfs.46.3.373>
- LaMastro, V. (2001). Childless by choice? Attributions and attitudes concerning family size. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 29(3), 231-243. <https://psycnet.apa.org/doi/10.2224/sbp.2001.29.3.231>
- Leite, W. L. ve Beretvas, S. N. (2005). Validation of scores on the Marlowe-Crowne social desirability scale and the balanced inventory of desirable responding. *Educational and Psychological Measurement*, 65(1), 140-154. <https://doi.org/10.1177/0013164404267285>
- Lundquist, J. H., Budig, M. J. ve Curtis, A. (2009). Race and childlessness in America, 1988-2002. *Journal of Marriage and Family*, 71(3), 741-755. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2009.00630.x>
- Maftçi, A., Holman, A. C. ve Marchiş, M. (2021). Choosing a life with no children. The role of sexism on the relationship between religiosity and the attitudes toward voluntary childlessness. *Current Psychology*, 1-11. <https://doi.org/10.1007/s121144-021-02446-4>
- Merz, E. M. ve Liefbroer, A. C. (2012). The attitude toward voluntary childlessness in Europe: Cultural and institutional explanations. *Journal of Marriage and Family*, 74(3), 587-600. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2012.00972.x>
- Minogue, K. (1967). Conservatism. P. Edwards (Eds.) *Encyclopedia of philosophy*. New York: Macmillan.
- Neal, J. W. ve Neal, Z. P. (2022a). The stereotypes about childfree adults (SACChA) development, validation, and demographic correlates. *PsyArXiv*, 1-10. DOI: 10.31234/osf.io/8u2mp (B)
- Neal, Z.P. ve Neal, J.W. (2022b). Prevalence, age of decision, and interpersonal warmth judgements of childfree adults. *Scientific Reports*, 12, 11907. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-15728-z>
- Özipek, B.B. (2000). *Muhafazakar düşünce geleneğinde akıl, toplum ve siyaset*. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi. Ankara.

- Özipek, B. B. (2017). *Muhafazakârlık akıl, toplum, siyaset*. Timaş Yayınları: İstanbul
- Parlak, S. ve Tekin, I. (2020). A phenomenological study on voluntarily childless women. *Psikoloji Çalışmaları*, 40 (1), 161-186.
- Peri-Rotem, N. (2016). Religion and fertility in Western Europe: Trends across cohorts in Britain, France and Netherlands. *European Journal of Population*, 32 (2), 231-265. <https://doi.org/10.1007/s10680-015-9371-z>
- Phalet, K. ve Güngör, D. (2013). Türk göçmen ailelerde kültürel süreklilik ve süreksizlik: Aile değişim modelinin genişletilmesi. S. Bekman, A.A. Koç (Eds.). *İnsan gelişimi aile ve kültür: Farklı bakış açıları* içinde (ss.289-310). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Rijken, A. J. ve Merz, E. M. (2014). Double standards: Differences in norms on voluntary childlessness for men and women. *European Sociological Review* 30(4), 470-482. <https://doi.org/10.1093/esr/jcu051>
- Sakallı-Uğurlu, N. (2002). Çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 47-58. doi:10.31828/tpd13004433
- Sakman, E. (2021). Gönüllü çocuksuzluk: Çocuk sahibi olmama kararının altında yatan faktörler ve karşılaşılan tepkiler hakkında bir derleme. *Psikoloji Çalışmaları* 41(1), 83-109. <https://doi.org/10.26650/SP2020-0105>
- Scott, J., Alwin, D.F. ve Braun, M. (1996). Generational changes in gender-role attitudes: Britain in a cross-national perspectives. *Sociology*, 30, 471-492. <https://doi.org/10.1177/003803859603003004>
- Sever, M. (2015). Kadınlık, annelik, gönüllü çocuksuzluk: Elisabeth Badinter'den Kadınlık mı Annelik mi?, Tina Miller'dan Annelik Duygusu: Mitler ve Deneyimler ve Corinne Maier'den No Kid üzerinden bir karşılaştırmalı okuma çalışması. *Fe Dergi*, 7(2), 71-86. https://doi.org/10.1501/Fe0001_00000000144
- Siyez, D. M., Seymenler, S., Kağnıcı, Y., Esen, E., Siyez, E. ve Baran, B. (2018). Investigating university students' attitudes towards infertility in terms of socio-demographic variables. *Health Psychology Report*, 6(4), 351-360. <https://doi.org/10.5114/hpr.2018.77181>
- Şeyhanlıoğlu, H. (2011). *Türk siyasal muhafazakarlığın kurumsallaşması ve Demokrat Parti*. Ankara: Kadim Yayınları.
- Şimal, N. ve Gürsoy, E. (2020). Üniversite öğrencilerinin gelecekte çocuk sahibi olmaya ilişkin düşünceleri ve etkileyen faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 13 (3), 148-159. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.675721>
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics (6th ed.)*. Boston: Allynand Bacon.
- Tanhan, F. ve Mukba, G. (2014). Spann-Fischer ilişkin bağımlılığı ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışmasına ilişkin psikometrik bir analiz. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36 (36), 179-190. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pauefd/issue/32869/374891>
- Taşçı, K.D. ve Özkan, S. (2007). University School for Health Sciences students' opinions about infertility. *TAF Prev Med Bull*, 6(3), 187-192.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2021). *Doğum İstatistikleri*. data.tuik.gov.tr, 07.12.2022 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (2018). *Doğurganlık ve Belirleyicileri*. fs.hacettepe.edu.tr, 07.12.2022 tarihinde alınmıştır.
- Uecker, J. E., Bonhag, R., Burtt, J. J., Evans, H. R. ve Hernandez, A. D. (2022). Religion and attitudes toward childlessness in the United States. *Journal of Family Issues*, 43(1), 186-214. <https://doi.org/10.1177/0192513X21994148>

Ulaş, S., Yar, D. ve Vefikuluçay-Yılmaz, D. (2021). Üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden aldıkları çocuk yetiştirme stilleri ile cinsiyet rolleri arasındaki ilişkin. *The Journal of Social Sciences*, 55, 665-681. <https://doi.org/10.29228/SOBİDER.52835>

Veevers, J. E. (1979). Voluntary childlessness: A review of issues and evidence. *Marriage & Family Review*, 2 (2), 1-26. https://doi.org/10.1300/J002v02n02_01

Verniers, C. (2020). Behind the maternal wall: The hidden backlash toward childfree working women. *Journal of Theoretical Social Psychology*, 4(3), 107-124. <https://doi.org/10.1002/jts5.65>

Vinson, C., Mollen, D. ve Smith, N.G. (2010). Perceptions of childfree women: The role of perceivers' and targets'. *Journal of Community & Applied Social Psychology* 20(5), 426-432. <http://dx.doi.org/10.1002/casp.1049>

West, H. (2013). *Fear is not a mental disorder: or what is really wrong with the DSM*. Erişim adresi: <http://www.harperwest.co/fear-is-not-a-mental-disorder-or-what-is-really-wrong-with-the-dsm/>

Yavuzer, H. (2011). *Çocuğu anlamak ve tanımak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, Z. (2007). *Religiousness, conservatism and their relationship with traffic behavior*. Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Yılmaz, H. (2006). *Türkiye`de muhafazakarlık: Aile, din, Batı*. Yayımlanmamış araştırma raporu, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

Young, J.E., Klosko, J.W. ve Weishaar, M.E. (2003). *Schema therapy: A practitioner`s guide*. London: Guilford Press.

Yuval –Davis, N. (2010). Theorizing identity: beyond the‘us’ and ‘them’ dichotomy. *Patterns of Prejudice*, 44 (3), 261-280. <https://doi.org/10.1080/0031322X.2010.489736>